



LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

Komparativ socialpolitik SOL 061

Vårterminen 2004

Flicktidningarnas motsägelsefulla lockelse

En kvalitativ studie om könssocialisation

Författare: Zana Doncic

Handledare: Lars Harrysson

Abstract

The main purpose of this qualitative study was to discuss how gender is constructed and reproduced by interviewing three teenage girls on their views on magazines for girls. The main questions were: what messages do they perceive, what is their hold on those messages and how do those messages affect their identity. These questions were analysed from a socialization and gender perspective. The results show that magazines for girls mediate traditional notions, values and norms and that the patriarchy is reproduced by internalising cultural notions of masculinity and femininity.

Innehållsförteckning

Förord	3
1 Inledning	4
1.1 Problemformulering.....	4
1.2 Syfte och centrala frågeställningar.....	5
1.2.1 Syfte.....	5
1.2.2 Centrala frågeställningar.....	5
1.3 Centrala begrepp.....	5
2 Metod, urval och avgränsningar	6
2.1 Urval, etiska övervägande och avgränsningar.....	6
2.2 Förförståelse.....	7
2.3 Tillvägagångssätt.....	8
2.4 Kvalitativ metod.....	8
3 Teoretiska utgångspunkter	9
3.1 Socialisationsprocessen	9
3.2 Könssocialisation	10
3.3 Genussystemet och sexualitet.....	13
3.4 Massmedia och socialisation.....	14
4 Empiri och analys	15
4.1 Utseende.....	15
4.1.1 Intervjumaterialet.....	15
4.1.2 Tidskriftsmaterialet.....	16
4.1.3 Analys.....	17
4.2 Sexualitet.....	19
4.2.1 Intervjumaterialet.....	19
4.2.2 Tidskriftsmaterialet.....	19
4.2.3 Analys.....	21
4.3 Genusspecifika egenskaper.....	22
4.3.1 Intervjumaterialet.....	22
4.3.2 Tidskriftsmaterialet.....	22
4.3.3 Analys.....	23
5 Sammanfattning och avslutande diskussion	25
Källförteckning	27
Bilaga 1. Intervjuguide	

Förord

Stort tack till Ursula, Patricia och Ebba som ställde upp med mycket kort varsel och delade med sig av sina funderingar kring flicktidningar och fenomenet tonårsflicka. För vän av ordning vill jag påpeka att intervjupersonerna tilldelade sig själva ovanstående namn. Vidare bör familjen tackas: utan ert stöd och retsamma kommentarer hade uppsatsskrivandet inte varit fullt så tragikomiskt. Och slutligen ett jättetack till SDF Fosie: utan de där neddragningarna hade den här uppsatsen aldrig blivit av.

1. INLEDNING

1.1 Problemformulering

Simone de Beauvoir skrev 1949 "Det andra könet". I detta berömda verk om kvinnans situation, myntas sentensen "Man föds inte till kvinna, man blir det", och där presenteras teorin om kvinnan som "den andre" samt som det historiskt förtryckta könet. Sentensen "Man föds inte till kvinna, man blir det" implicerar att vara kvinna inte är något av naturen givet utan något som flickebarn socialiseras till av omgivningen. I uppsatsen ämnas undersöka hur en liten del av denna socialisation ter sig genom att intervjua tre flickor i femtonårsåldern om deras förhållningssätt till flicktidningar. Varför jag generellt finner detta ämne intressant beror på att trots att kvinnor i Sverige har alla formella rättigheter som män har och samhället har en officiell jämställdhetsideologi ter sig mäns och kvinnors liv olika. Skillnaderna är många men de som främst har uppmärksammats är exempelvis den könsuppdelade arbetsmarknaden och arbetsdelningen i hemmen och trots politisk önskan om att förändra dessa strukturer genom lagstiftning och information verkar effekten utebli.¹ Vad är det som gör att dessa strukturer är så sega, så svårförändrade? Anlägger man könsmaktperspektivet när man diskuterar kvinnors och mäns villkor i samhället till skillnad från jämställdhetsperspektivet, vilket vilar på ett antagande att båda könen har ett gemensamt intresse av att förändra de orättvisa villkoren som råder för kvinnor och män i samhället, framträder en annan bild.² Könsmaktperspektivet fäster istället uppmärksamheten på att det finns en konflikt mellan könen och att kvinnor och män inte har samma intresse av att förändra könsförhållandena i samhället.³ Detta perspektiv fokuserar på könsordningen framför andra sociala ordningar och man menar att kategorin män dominerar kategorin kvinnor.⁴ Samhällsstrukturen är alltså patriarkal. Det finns många förklaringar till denna sociala ordning men uppsatsens fokus kommer att ligga på socialisation. Inom sociologin i dag avses med socialisation förmedling och inläring av färdigheter som resulterar i att individen formas till en personlighet. Genom socialisation internaliserar individen samhällets eller gruppens etablerade beteendemönster, normer, regler, värden och sedvänjor och detta är en process som börjar i spädbarnsåldern och pågår hela livet.⁵ Massmedia är en av flera viktiga socialisationsagenter i denna process. Och det verkar finnas en generell oro i samhället att föräldramakt håller på att ersättas av mediamakt.

¹ Gradin, Anita. *Om kvinnors villkor på arbetsmarknaden*. (Proposition 84/85:130). (Stockholm 1985).

² Holmberg, Carin. *Det kallas kärlek*. (Göteborg 2003).

³ Holmberg, Carin. *Det kallas kärlek*. (Göteborg 2003).

⁴ Holmberg, Carin. *Det kallas kärlek*. (Göteborg 2003).

Massmedia både förmedlar rådande normer och föreställningar samtidigt som det verkar destabiliserande och skapar nya ideal. Hur ställer då sig tre tonåringar till detta förmedlande av normer och värderingar?

1.2 Syfte och centrala frågeställningar

1.2.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är att beskriva och analysera hur genus skapas och upprätthålls. Genom en gruppintervju med tre tonårsflickor om deras förhållningssätt till s.k. flicktidningar och de budskap som förmedlas via dessa.

1.2.2 Centrala frågeställningar

Vilka teman uppfattar intervjupersonerna i flicktidningar?

Hur förhåller de sig till dessa teman?

Hur påverkar dessa teman deras identitet?

1.3 Centrala begrepp

Kön – det biologiska könet.

Genus – ett begrepp som sedan 1980-talet började användas för att understryka skillnaden mellan biologi och kultur. Relationen mellan könen och det som är kvinnligt och manligt betraktas som kulturellt och socialt skapat.

Flicktidningar – tidningar som uttalat ritar sig till flickor. Innehållet i dessa domineras av artiklar om skönhet, mode, smink, träning och en del kändisreportage samt film- och musikreportage.

⁵ www.ne.se.

2. Metod

Valet av ämne och formuleringen av syftet har avgjort valet av metod. Empirin har därefter granskats utifrån ett genusperspektiv och socialisationsperspektiv eftersom jag vill åskådliggöra hur samhällliga föreställningar, normer och värderingar internaliseras i människan. Eftersom jag endast har genomfört en gruppintervju med tre tonårsflickor, har jag valt att också granska de flicktidningar vilka intervjupersonerna har uppgett de läser, nämligen främst Veckorevyn och Frida. Detta har gjorts för att ge mer tyngd åt empirin och för att kunna på ett mer nyanserat sätt analysera och diskutera intervjumaterialet. Granskningen av flicktidningarna har genomförts på det viset att jag har gjort en text- och bildanalys av de nummer utgivna under 2004 av Veckorevyn och Frida. Därefter redovisar jag under Empiri och analys mina iakttagelser om de teman som dominerar i flicktidningarna och försöker knyta ihop de med intervjumaterialet. Jag gör vissa teoretiska kopplingar till de teoretiska begrepp som kommer att diskuteras framöver men inte någon djuplodande analys av flicktidningarna då min fokus inte ligger på själva flicktidningarna utan på de intervjuade tonårsflickornas förhållningssätt till dessa.

2.1 Urval, etiska överväganden och avgränsningar

När det gäller urvalet, har jag medvetet valt att intervjua tre tonårsflickor som jag är personligen bekant med. Detta är naturligtvis problematiskt. Min främsta anledning till att välja de tre tonårsflickorna är att jag tror att detta skapar en mer öppen och tillåtande atmosfär under själva intervjun. Men urvalet har självklart både fördelar och nackdelar. Den ena fördelen är rent praktisk. De har ställt upp utan större knorr. Den andra stora fördelen var att de öppenhjärtigt delade med sig av sina reflexioner. Nu är det svårt att avgöra vad detta beror på. Vanligtvis ser jag dessa tonårsflickor stå med händerna i fickorna och buttert muttra hej. De befinner sig i den där turbulenta tonårsfasen och det verkar som att de helst inte vill beblanda sig med vuxna som inte fattar något. Dock verkade de finna det givande och underhållande att dela med sig av sina liv och funderingar kring fenomenet tonårsflicka. En anledning kan vara att vi känner varandra och att de i detta har funnit en viss trygghet men samtidigt skapar bekantskapen problem. Hade de varit mer öppenhjärtiga om vi inte hade känt varandra? Berörde vi teman som de hade berättat mycket mer om, om jag hade varit en främling? Dessutom kompliceras situationen av att tonårsflickorna naturligt nog är omyndiga. De är medvetna om att risken finns att någon förälder läser uppsatsen; vågar man vara

fullständigt oförbehållsam och frispråkig då? Och hur stor press känner de att svara rätt just av det faktumet att vi känner varandra?

Ytterligare ett problem är huruvida de tre tonårsflickorna är representativa för flickor i den åldern och därmed deras åsikter och funderingar. Självklart hade ett större antal intervjuer gett mer tillförlitlighet åt uppsatsen, men samtidigt även om varje individ är unik lever vi i en liknande samhällslig kontext.

Den främsta avgränsningen har varit att jag medvetet under intervjuens gång har hållit mig till de olika genomgående ämnena som avhandlas i flicktidningarna. Andra socialisationsagenter är nog så viktiga i en tonårsflickas liv men fokus ligger på massmedia. Den andra viktiga avgränsningen är att tonårsflickorna tillhör samma klass. De kommer från hem med högre boendestandard, inkomstnivå och utbildningsgrad. Denna avgränsning har tillkommit på grund av att skapandet av genus skiljer sig i de olika klasserna.⁶ Och den tredje avgränsningen är att de tre tonårsflickorna tillhör samma kompisgrupp vilket har den fördelen att de har en nära relation och blir inte hämmade av varandra utan diskussionen hålls levande och förbehållslös. Det negativa som kan förekomma i grupper där man känner varandra är ju gruppsyck. Dock upplevde jag att de formulerade sig självständigt och kunde kritiskt diskutera varandras påståenden.

Tryckta källor som jag har granskat har bestått av facklitteratur och alla nummer av *Årgången* 2004 av Veckorevyn och Frida. När det gäller flicktidningarna har jag känt, trots ett eget intensivt läsande i tonårstiden, att det är viktigt att fräscha upp kunskaperna om området för att kunna ställa rätt frågor. Detta för oss osökt vidare till nästa rubrik.

2.2 Förförståelse

Blott det faktumet att jag är en kvinna och tidigare konsument av flicktidningar resulterar i att jag har viss förförståelse gällande fältet. Därför har det varit viktigt att till viss del distansera sig och reflektera över denna för att kunna uppnå någon sorts objektivitet. Dock är vetenskap alltid ideologiskt färgad och objektiva sanningar omöjliga att uppnå

⁶ Ambjörnsson, Fanny. *I en klass för sig. Genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. (Stockholm 2004).

2.3 Tillvägagångssätt

Jag har genomfört en gruppintervju med de tre tonårsflickorna i den ena flickas hem. Under intervjun har jag använt mig av en i förväg utarbetad intervjuguide⁷. Denna intervjuguide har utarbetats utifrån den förståelse jag har om flicktidningar och utifrån de teorier jag har använt mig av. Intervjuguiden har inte följts slaviskt utan utrymme har lämnats för följdfrågor och för de ämnen intervjupersonerna ville utveckla.

2.4 Kvalitativa metoder

Till skillnad från kvantitativa metoder, vilka utmärks av systematiskt insamlande av empiriska och kvantifierbara data, utarbetande av statistik från insamlad data samt framkastande av hypoteser på grundval av materialet, ligger de kvalitativa metoders fokus på att forskaren är en del av den sociala verklighet som analyseras. Man strävar efter att förstå både handlingar och handlingarnas innebörder för att frambringa en helhetsbeskrivning av det efterforskade. Det är den subjektiva upplevelsen som står i centrum.⁸ Kvalitativa metoder är ett samlingsbegrepp för ett antal sätt att granska verkligheten vars enda gemensamma nämnare är att de icke är kvantitativa som exempelvis fältstudier, deltagande observation, djupintervjuer.

⁷ Se bilaga 1.

⁸ Kvale, Steinar. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (Lund 1997).

3. Teoretiska utgångspunkter

3.1 Socialisationsprocessen

Emile Dürkheim formulerade begreppet socialisation i början av 1900-talet och med det syftade han till den vuxna generationens påverkan på de unga och alltså inte mogna för samhällslivet.⁹ Inom sociologin i dag avses med socialisation förmedling och inläring av färdigheter som resulterar i att individen formas till en personlighet. Genom socialisation internaliserar individen det kulturella systemets, vilket man föds i, etablerade beteendemönster, normer, regler, värden och sedvänjor. Att lära sig vara människa och att bete sig enligt andras förväntningar är en process som börjar vid födseln och fortsätter genom hela livet.

Primär socialisation sker mellan individen och de människor individen upprätthåller nära relationer till s.k. primära relationer. Primära relationer karaktäriseras av att de är nära, intima, och personliga. I de flesta fall är det med familjen barnet påbörjar sina primära relationer. Då barnet utvecklas och blir äldre påbörjar det primära relationer med vänner och senare med andra vuxna. De människor som påverkar socialisationen benämns som socialisationsagenter och medan familjen, skolan, arbetsplatsen o.s.v. benämns som institutioner. Den första institutionen som ansvarar för socialisationen är familjen och socialisationsagenterna är föräldrarna och syskonen. De färdigheter som individen förvärvar är motoriska, känslomässiga, kognitiva och sociala. Det är viktigt att inte se barnet som en passiv mottagare av förmedlade färdigheter utan barnet är också aktivt involverat i socialisationsprocessen. Med ådern och genom erfarenhet lär sig barnet grundprinciperna för vad det innebär att vara människa. Dessa principer hjälper individen handskas med nya situationer.¹⁰ En viktig del av den socialisationen som sker under barn- och ungdomsperioden är könssocialisation. Principerna för denna kommer att diskuteras under nästföljande rubrik.

Sekundär socialisation sker mellan individen och de människor individen upprätthåller sekundära relationer till. Individen har, till skillnad från i primära relationer, inte en personlig eller intim relation med de människor som är ansvariga för den sekundära socialisationen. Sekundär socialisation är nödvändig för att lära individen handskas med sammanhang bortom

⁹ Angelöw, Bosse & Jonsson, Thom. *Introduktion till socialpsykolog.* (Lund 2000).

¹⁰ Angelöw, Bosse & Jonsson, Thom. *Introduktion till socialpsykolog.* (Lund 2000).

de primära relationerna. Institutioner som är viktiga för sekundär socialisation är exempelvis skolan, kyrkan, arbetsplatsen och olika föreningar. Inom samtliga institutioner förutsätts det att individen internaliserar normer och målsättningar för att kunna fungera i enlighet med dessa. Sekundär socialisation är också en kontinuerlig process där individen lär sig olika roller.¹¹ En del forskare anser att massmedia, politiska partier och intressegrupper också faller under institutioner viktiga för sekundär socialisation medan andra kallar det för tertiär socialisation. Det är viktigt att understryka ännu en gång att individen inte är en passiv mottagare av förmedlade värderingar utan är en aktör i socialisationsprocessen och kan påverka sin omgivning. Socialisationsprocessen är i sig dynamisk och påverkas av omdaningar och kontinuiteten i ett samhälle. Detta leder till att olika generationer har delvis tidstypiska värderingar vilket kan leda till generationskonflikter.¹² Avslutningsvis hänvisar jag till nedanstående citat som sammanfattar på ett klart sätt var socialisationsprocessen handlar om:

”Societies work or function because each individual member of that society plays particular roles and each role carries a status and norms which are informed by the values and beliefs of the culture of that society. The process of learning these roles and the norms and values appropriate to them from those around us is called socialisation.”¹³

3.2 Könnsocialisation

Eftersom barnet föds in i en existerande kultur med mängd sociala förhållanden, både institutionella och interpersonella, kommer barnet att tillskrivas manliga eller kvinnliga egenskaper utifrån det biologiska könet. Exempelvis är pojken inte bara av hankön utan även arvtagare till alla de sociala drag som den kultur barnet föds i tillskriver män. Huvudpoängen blir att föräldrarna, vilka är de primära socialisationsagenterna, överför normer och värderingar till barnet i enlighet med sin socialt konstruerade ”världsuppfattning”. De lär barnet vilket beteende som är koherent med deras biologiska kön och det genus specifika beteendet genererar positiv uppmärksamhet och beröm. Barnet kommer slutligen att

¹¹ Angelöw, Bosse & Jonsson, Thom. *Introduktion till socialpsykolog*. (Lund 2000).

¹² Angelöw, Bosse & Jonsson, Thom. *Introduktion till socialpsykolog*. (Lund 2000).

¹³ Barnard, Andy & Burgess, Terry. *Sociology Explained*. (Cambridge 1996).

internalisera dessa förväntningar och bete sig genusspecifikt.¹⁴ Detta genusspecifika beteende kommer att förstärkas genom andra sekundära socialisationsinstitutioner såsom dagis, skola och fritidsverksamheter. Men även massmedia kan här ses som en viktig socialisationsinstitution då massmedia förmedlar en mängd värderingar och normer för genusspecifikt beteende.

Anlägger man ett sexualitetsperspektiv på könssocialisationsprocessen är objektrelationsteorin där Nancy Chodorow har vidareutvecklat Freuds psykoanalytiska modell för identitetsutveckling en av de mer berömda samtidigt är det också en teori som förklarar könssocialisationsprocessen på individnivå.¹⁵ Man antar att genusidentiteten grundar sig på förhållandet till den förste vårdnadshavaren, alltså i de flesta fall modern. Flickan kommer att identifiera sig med modern då hon uppfattar modern som välbekant och lik henne, medan pojken skapar sin identitet genom avståndstagande och understrykande av skillnader från modern. För flickans del kommer detta att resultera i att hon blir bra på närhet och intimitet men jagsvag medan pojken har svårt för närhet och intimitet men blir autonom och självständig. Vägen till att bli en hel individ går genom det heterosexuella mötet. Genom mötet med den andre förväntas flickan och pojken få tillgång till den del av deras identitet som hittills varit underutvecklad.¹⁶ Problemet med ovanstående teori om könssocialisation blir att heterosexualiteten inte problematiseras utan betraktas som naturlig och normal vilket blir motsägelsefullt om man nu exempelvis menar att kön och genus är två olika kategorier. Vidare osynliggörs alla andra sexuella erfarenheter och identiteter samtidigt som man också tolkar allt beteende mot en heterosexuell ram.¹⁷

Ett annat teoretiskt perspektiv erbjuder George Herbert Mead med den symboliska interaktionismen och förbinder därmed individ- och strukturnivå. Den symboliska interaktionismen förklarar hur individen internaliserar samhällets värderingar och normer. Mead granskar socialisationsprocessen genom att använda sig av begreppet *roll*. Han menar att barnet börjar utvecklas till en social varelse, d.v.s. få kunskap om vem det är och hurdana dess relationer till andra är, genom processen av imitation. Denna imitation påbörjas med rent kopierande av beteende men då barnet utvecklas omfattar även experimentering och

¹⁴ Angelöw, Bosse & Jonsson, Thom. *Introduktion till socialpsykolog*. (Lund 2000).

¹⁵ Bjerrum Nielsen, Harriet & Rudberg, Monica. *Historien om flickor och pojkar. Könssocialisation i ett utvecklingspsykologiskt perspektiv*. (Lund 1991).

¹⁶ Bjerrum Nielsen, Harriet & Rudberg, Monica. *Historien om flickor och pojkar. Könssocialisation i ett utvecklingspsykologiskt perspektiv*. (Lund 1991).

nydanande. När barnet börjar interagera med andra barn i samma ålder blir leken av vital betydelse för att barnet skall lära sig att handskas med de andra barnens respons på barnets eget beteende. Detta är då starten på en mer strukturerad fas av socialisationsprocessen då barnet lär sig handskas med andras beteende genom att anta den andres roll. Mead menar att detta stadium i ett barns sociala utveckling är av stor betydelse eftersom barnet genom rolltagande börjar se sig självt genom den andres ögon, så att säga objektivt till skillnad från subjektivt. Mead benämner detta rolltagande för skapande av *självet* – sättet barnet utvecklar en medvetenhet om sig självt. Barnet blir medvetet om att andra ser det som barn, vän, dotter o.s.v. Det är av vikt för socialisationsprocessen att barnet utvecklar *självet* eftersom självet omfattar erkännande och hänsynstagande till andra människors behov. Barnet övergår från egocenterism till att inse att även andra har behov, rättigheter, skyldigheter o.s.v. som man måste ta hänsyn till. Under barnets utveckling börjar det i ökande grad komma i kontakt med andra människor utanför den närmaste familjekretsen och genom dessa kontakter börjar barnet förstå skillnaden mellan affektiva relationer, d.v.s. relationer byggda på ömsesidig kärlek, respekt, o.s.v. och instrumentella relationer, d.v.s. relationer som handlar om vad andra kan göra för barnet. Enligt Mead övergår då leken till spel, alltså den relativt ostrukturerade egocentriska leken övergår till mer strukturerat spel där hänsynstagande till andra dominerar. Spel är också viktigt eftersom det introducerar barnet till ett omfattande regelverk av värderingar och normer då barnet skapar kontakter utanför den närmaste familjekretsen. Mead kallar denna kunskap för den *generaliserande andre*, alltså inte en person utan ett förkroppsligande av generella kulturella värderingar och normer. Barnet interagerar med den *generaliserande andre* på samma sätt som det hade interagerat med en person, eftersom den *generaliserande andre* representerar ett regelverk för handlande och uppföranden mot vilket individens eget beteende, lämpligt eller olämpligt, kan mätas.¹⁸ Carin Holmberg sammanfattar väl vad könsidentitet är utifrån ett interaktionistiskt perspektiv:

”Könsidentitet är summan av de rollövertaganden som självet gjort och som på något sätt har anknytning till de signifikanta andras antaganden om dennas/es biologiska kön och till detta kön sammankopplade könsegenskaper. Dessa tolkningar är i sin tur förbundna med det omgivande samhället genom den internaliserade generaliserande andre. Jag vill understryka att de

¹⁷ Ambjörnsson, Fanny. *I en klass för sig. Genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. (Stockholm 2004).

¹⁸ Mead, H. George. *Mind, Self and Society*. (Chicago 1934).

signifikanta andras könsliga tillskrivningar anger social önskvärda eller möjliga egenskaper och handlingsalternativ och att dessa inte är biologiskt eller essentiellt könsspecifika.”¹⁹

3.3 Genussystemet och sexualitet

Utgångspunkten för feminism(er) är intresset för att synliggöra genusystemet. Genus betecknar då kulturella föreställningar om manligt och kvinnligt.²⁰ Vidare diskuteras om begreppet är statiskt eller dynamiskt d.v.s. om individer handlar ett specifikt sätt p.g.a. vilka de är eller om man blir den man är p.g.a. ens handlande.²¹ Genussystemet synliggör att mänskligheten delas upp i kategorierna maskulint och feminint där allt som är förknippat med det maskulina värderas högre än det feminina. Genussystemet bygger på två logiker. Den ena är att könen skall hållas åskilda vilket exempelvis sker i den segregerade arbetsmarknaden. Den andra är logiken om den manliga normens primat d.v.s. mannen är grunden till människan medan kvinnan är avvikande från normen om det genuint mänskliga. Genussystemet upprätthåller och reproducerar manssamhället.²²

Ambjörnsson är en av forskarna som knyter ihop begreppet genus med sexualitet och med sexualitet avses huvudsakligen heterosexualitet. Hon menar att genusskapande är sammanflätat med ideal, värderingar och handlingar knutna till sexualitet. Exempelvis att en flicka kan uppfattas som barnslig för att hon inte har en pojkvän. Därmed inverkar också sexualiteten på processerna att bli kvinna.²³ Sexualiteten kan i likhet med genusrelationerna ses som hierarkiskt ordnad. Queerteoretiker menar att heterosexualitet inte alltid har varit normen utan har varierat genom historien beroende på tid och plats. Men idag är heterosexualiteten den dominerande institutionen och maktordningen. Dock finns det en skillnad mellan heterosexuella beteenden och normativ heterosexualitet. Det är visserligen ett heterosexuellt beteende då en betydligt äldre kvinna idkar könsumgänge med unga män, men beteendet är knappast allmänt socialt accepterat. Exemplet visar på *heteronormativitet*, d.v.s. ett viss sorts heterosexuellt leverne framstår som det enda rätta och premieras. Andra typer av heterosexuella eller homosexuella handlingar framställs som onaturliga, sällan förekommande

¹⁹ Holmberg, Carin. *Det kallas kärlek*. (Göteborg 2003).

²⁰ Gothlin, Eva. *Kön eller genus*. (Göteborg 1999).

²¹ Ambjörnsson, Fanny. *I en klass för sig. Genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. (Stockholm 2004).

²² Hirdman, Yvonne. ”Genussystemet” i *Demokrati och makt i Sverige*. (SOU 1990:44). (Stockholm 1990).

²³ Ambjörnsson, F. *I en klass för sig. Genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. (Stockholm 2004).

samt kan vara bestraffningsbara.²⁴ Judith Butler, en framstående amerikansk filosof, hävdar att åskilda, heterosexuella genus är en del av det som socialiserar individer, d.v.s. gör de till fullvärdiga människor, inom den moderna västerländska kulturen.²⁵

3.4 Massmedia och socialisation

Eftersom uppsatsen fokus ligger även på massmedia kommer jag att redogöra för en teori som kallas ideologikritik. Ideologikritik diskuterar hur massmedia upprätthåller och reproducerar rådande föreställningar, värderingar och normer i samhället. Man menar även att massmedia i samverkan med andra institutioner i samhället samverkar i att förmedla rådande föreställningar, värderingar och normer till samhällsmedborgarna. Som tidigare konstaterats är massmedia en av de institutionerna som är av vikt för sekundärsocialisationen. Genom massmedia, bland andra, får individen reda på vem han/hon skall vara och vilka förväntningar individen har att leva upp till. Individen tvingas då förhålla sig till de utsända budskapen och integrerar dessa i sin identitet. Man menar även att massmedias betydelse för sekundär socialisationen har ökat p.g.a. den teknologiska utvecklingen i samhället.²⁶

När det gäller att beskriva kvinnors konsumtion av livsstilstidningar har det konstaterats att kvinnor läser dessa tidningar för att lära sig hur man blir kvinna och att ligga nära massmedias ideal ger hög status bland omgivningen. En annan upptäckt var att de romantiska berättelserna i tidningarna har ersatts av artiklar om sex och sexuella relationer.²⁷

²⁴ Warner, M. *Fear of a Queer Planet. Queer Politics and Social Theory*. (Minneapolis 1997).

²⁵ Butler, J. *Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity*. (New York 1990).

²⁶ Gripsrud, J. *Mediekultur Mediesamhälle*. (Göteborg 2002).

²⁷ Holm, G. *Public Texts/Private Conversations: Readings of a Teen Magazine from the Girls' Point of View*. (I young Nordic Journal of Youth Research. Vol. 5. 1997).

4. Empiri och analys

Intervjumaterialet, tidskriftsmaterialet och analysen presenteras under de teman intervjupersonerna och jag uppfattade dominerade i tidningarna.

4.1 Utseende

4.1.1 Intervjumaterialet

Intervjupersonerna var eniga om att de tidningar som de läste som riktade sig till flickor och unga kvinnor såsom Veckorevyn, Frida o.s.v. först och främst handlade om utseende. De dominerande reportagen handlade om kroppsvård innefattande smink- och frisyrtips och mode, i förlängningen också om olika produkter som skulle hjälpa tidningsläsaren att få den perfekta kroppen och framhäva denna. Vidare tyckte de att bilden av kvinnorna som dominerade tidningarna var oerhört homogen. Medelkvinnan sågs som vit, heterosexuell, mellan 15-25 år, smal, lång, välklädd, välsminkad och välfriserad. Tidningarna innehöll ofta också kändisreportage, men oavsett vad kändisen hade gjort för att uppnå berömmelse låg fokus väldigt ofta på dennas/es utseende. Märkesfixeringen var också något de påtalade. De menade att enligt tidningarna var det väldigt viktigt att ha rätt märke oavsett vilken produkt det gällde för att man skulle vara ”inne”.

De tre tonårsflickorna var överens om att utseendefixeringen i tidningarna var överdriven och inte verklighetsanknuten. Att vara snygg var viktigt för alla tre flickorna, men ”inte så superviktigt som det framställs i tidningarna”. De skulle hellre vilja se lite mer blandade reportage i tidningarna. Något annat de reagerade över var att man ibland inte kunde se om reportaget var verkligen ett reportage eller en annons. När det gäller utseende uppgav den ena intervjupersonen att hon inte alls påverkades av det som handlade om utseende i tidningarna. De andra tyckte att de kanske påverkades omedvetet men kunde inte utveckla hur denna påverkan såg ut eller på vilket sätt den var omedveten eller varför de misstänkte att de påverkades omedvetet. Däremot uppgav alla tre att de testade skönhets tips som fanns i tidningarna och kollade upp de produkter som det gjordes reklam för. I de flesta fall köpte de ej dessa produkter eftersom de var för dyra för deras plånbok. Vidare uppgav de att om det var en snygg tjej eller en kändis på omslaget då inhandlades flicktidningen.

4.1.2 Tidskriftsmaterialet

Det är svårt att undgå att lägga märke till hur stor del av tidningarna som ägnas åt utseende och åt de produkter som skall leda till att lyckas uppnå. Allt från råd om hur man skall sminka sig till vilken träning som ger bäst effekt, alltså förbränner mest kalorier. Bilden av skönhet såsom den framställs i tidningarna är oerhört stereotypisk och kan sammanfattas i ung, smal och solbränd. Huvudbudskapet som jag uppfattar handlar om att, genom sitt utseende, snärja en man. Det som slår en vid en genomläsning av flicktidningarna är hur oerhört traditionella värderingar och normer flicktidningarna förmedlar samt sättet att betrakta kroppen på. Trots den formella jämställdheten i samhället och de obegränsade möjligheterna för kvinnorna, verkar de största problemen vara hur man kommer till rätta med en dålig hårdag. Vidare förundras jag över hur många artiklar kan handla om hur man noppar ögonbryn. Blir inte ämnet uttjat? Men om man håller i tanken att genus är något som ständigt måste återskapas blir det inte fullt så konstigt med dessa upprepningar. Nedan följer några exempel på artiklar som återges i tidningarna:

”Hur behandlar du acne? Vilka produkter är lämpliga?”²⁸

Produkterna återges på bild och med namn. Man kan även vinna produkterna. Diskuteras i detalj hur man klämmer en finne.

”Hemligheten bakom drömhåret. Följ kändisarnas väg till den perfekta frisyren och deras knep att dölja en dålig hårdag. Men glöm inte att vara beredd på uppmärksamheten, folk kommer att vända sig om efter dig. FRIDA avslöjar hemligheterna bakom det perfekta håret.”²⁹

Bilder på kända kvinnor med olika frisyror och text som beskriver hur man skall göra och vilka produkter man skall använda, märke utsatt. Snyggt utseende genererar uppmärksamhet.

”Hur vill killar att tjejer skall klä sig? Kändistjejer spenderar en förmögenhet på kläder, men om du klädde dig som dem

²⁸ Frida nr 1 2004.

skulle vanliga killar spana in dig då? Hur vill killar att vi tjejer skall klä oss egentligen? För att få reda på läget lät vi fem killar säga vad de tyckte om tio olika klädstilar...³⁰

Bilder på tio kändiskroppar utan huvud, varierande klädstilar, en är väldigt avklädd.

De fem utvalda unga männen reagerar starkt på den. Omdömen som:

”Hon ser ut som en hora rent ut sagt. Ser ut som hon bjuder ut sig”

”Alltså det här är inget man vill se på lillsyrran! Hon ser billig ut men jag skulle ljuga om jag sa att jag tyckte det var fult.”³¹

Rätt grova omdömen från de unga männen och något motsägelsefulla.

”Därför går du inte ner i vikt. Tio anledningar till att tjejer inte går ner i vikt”³²

Artikeln handlar om olika anledningar till att kvinnor inte går ner i vikt och hur de skall komma till rätta med det eftersom artikeln förutsätter att de ständigt bantar och misslyckas med det.

4.1.3 Analys

När det gäller socialisationsprocessen³³ bekräftades denna av empirin. Tonårsflickornas kommentarer om att föräldrarna och syskonen är de som påverkar mest processen att bli flicka eller pojke är överensstämmande med diskussionen om socialisationsprocessen. Familjen och de primära relationerna är av avgörande betydelse för könssocialisationen. När det gäller sekundär socialisation visar empirin att intervjupersonerna hade delade meningar om massmedias inflytande på könssocialisationen. En av tonårsflickorna upplevde sig inte vara påverkad alls och de andra två uppgav att om de påverkades så skedde det omedvetet samtidigt uppgav alla tre att de provade skönhets tipsen som återgavs i flicktidningarna och även informerades om de produkterna som fanns i tidningarna. Som empirin visar är det omöjligt att undgå kroppens centrala betydelse i flicktidningarna men även i tonårsflickornas

²⁹ Frida nr 2 2004

³⁰ Frida nr 5, 2004.

³¹ Frida nr 5, 2004.

³² Veckorevyn nr 4, 2004.

³³ Angelöw, Bosse & Jonsson, Thom. *Introduktion till socialpsykolog*. (Lund 2000).

liv vilket är symptomatiskt för det samhälle vi lever i. Att bry sig om sitt utseende är typiskt kvinnlig och en genusspecifik egenskap. Tidningarna förmedlar dessa budskap och tonårsflickorna påverkas omedvetet av dessa budskap. Därmed kan man se flicktidningarna som socialisationsinstitutioner vilka är delaktiga i att skapa och upprätthålla genusidentiteter. Empirin visar också att intervjupersonerna reflekterar över flicktidningarnas budskap. De tycker budskapet är överdrivet och icke verklighetsförankrat vilket visar på att individen ändå har ett visst utrymme att förkasta budskapet helt. Och även på att identiteten är en social process.

En annan aspekt på flicktidningarna är den mycket starka kopplingen till olika produkter. Eftersom fokus ligger på utseende och tuktandet av kroppen behövs det en mängd produkter som skall hjälpa läsarinnan att uppnå utseendeidealet. Och fokus ligger på hjälp. Det är alltså inte frågan om skamlöst krängande av produkter maskerat med hjälp av olika reportage och ständigt underbyggande av osäkerhet hos läsarinnan. Nej, det är frågan om hjälp för att uppnå det ständigt undflyende skönhetsidealet. Härefter ligger väl också pudelns kärna. Tidningarna måste underbygga osäkerheten hos läsarinnan för att skapa sig en nisch och för att om och om igen upprepa samma budskap och sälja de lyckogörande produkterna. För mig framstår detta som ett tecken i tiden och nära sammankopplat till dagens kapitalistiska konsumtionssamhälle. En ständig uppmaning till att konsumera mera och genom konsumtionen köpa oss en identitet. Och är man inte nöjd med den identiteten man för tillfället har, så får man väl shoppa någon annanstans.

Vidare är den totala uppdelningen mellan kropp och själ intressant att diskutera. Kroppen såsom den framställs i tidningarna är något som håller kvinnan tillbaka från att uppnå evig lycka och lösgöra sig från denna materiella värld. Kroppen måste kontrolleras och kvinnan kontrollerar den genom att se på den s.k. objektivt. Hon gör ett rollövertagande³⁴ och intar tidningens position eller den manliga betraktarens position och granskar sin skavankfulla och sladdriga kropp för att därefter vidtaga ett antal åtgärder. Men här inträder en paradox. Om hon som kvinna inte är sin kropp vad är hon då? I verkligheten bedöms hon kontinuerligt efter hur väl hon använder sig av kvinnlighetens markörer, avviker hon från dessa lär repressalier följa. Kvinnans självuppfattning blir helt koncentrerad till kroppen. Vad som ytterligare är tragikomiskt i dessa flicktidningars framställning om kvinnan och kvinnligheten är det dubbla

³⁴ Mead, H. George. *Mind, Self and Society*. (Chicago 1934).

budskapet. Samtidigt som de uppmuntrar till osäkerhet och mindervärdeskomplex, uppmunar tidningarna även att varje kvinna ska lära sig att vara nöjd med sig själv.

4.2 Sexualitet

4.2.1 Intervjumaterialet

Ett annat tema som intervjupersonerna uppfattade som dominerande i tidningarna var sexualitet. Denna uttrycktes bl. a. genom bilder där kvinnor ofta framställdes i sexuellt utmanande poser. Män däremot porträtterades väldigt sällan i sådana poser. Vidare uppfattade intervjupersonerna att när sexualitet beskrevs och diskuterades handlade det framför allt om heterosexualitet. Andra sexuella läggningar och identiteter beskrevs som avvikande och udda. När det gäller kvinnlig sexualitet ansåg intervjupersonerna att: ”i tidningarna säger de att det är fint att vara oskuld, men å andra sidan har man gjort det så verkar det som att man skall göra det mycket”. Sexualitet diskuterades mycket i olika tester och frågespalter. På frågan att beskriva vad diskussionerna handlade om framkom det att det var heterosexualiteten som diskuterades.

Mäns sexualitet, upplevde intervjupersonerna, handlade antingen om att vara: ”player, snäll kille eller looser”. Tonårsflickorna uppgav att de inte kände igen sig i bilden av sexualitet och kvinnlig sexualitet såsom den framställdes i flicktidningarna. De menade att tonåringar inte är så sexfixerade såsom det verkar i flicktidningarna och inte heller har så mycket sex. Vidare uppgav de att även om det står i flicktidningarna att det är OK för tjejer att ha hur mycket sex de vill så var det inte så i verkligheten. I verkligheten blev man kallad både det ena och det andra om man hade det.

4.2.2 Tidskriftsmaterialet

Sexualiteten är också ett tema som är intimt sammanflätat med utseendefixeringen och kvinnligheten. Den kvinnliga kroppen framställs i flicktidningarna på ett objektifierat sätt. Kvinnor avbildas många gånger i minimala klädstycken och fokus ligger på att framhäva så mycket som möjligt medan män, om de överhuvudtaget avbildas på ett sexualiserat sätt, så sträcker sig detta till att de uppvisar den barbröstade överkroppen. Nedan följer några exempel på artiklar som återges i tidningarna:

”Tjejkyssar. Madonna, Britney och Xtina var först.
Nu vill alla kända tjejer hångla med varandra, och helst
skall det finnas en fotograf i närheten.”³⁵

Artikeln implicerar att hånglande kända kvinnor emellan endast rör sig om att väcka massmedial uppmärksamhet. Säkerligen stämmer det men det behöver ej vara den enda anledningen. Kan också handla om osynliggörande av andra erfarenheter än heterosexuella.

”Sommarens sexguide”³⁶

Sommarens sexguide är en bilaga i Frida och innehåller bl.a. detaljerade anvisningar och bilder hur man sätter på en kondom. Följande uppslag i bilagan handlar om att våga säga nej och vilka kommentarer man skall säga när killen pressar på att ha sex.

”Bli specialist på snoppen! Det finns många påstående,
fakta och undersökningar om snoppen. Det är inte så lätt
att veta vad som är sanning och vad som är rena myter.
FRIDA har svaren på dina frågor om självaste Petter-Niklas!”³⁷

”Är ditt sex- och hängelliv tråkigt? Så här piffar du upp det!
Filma eller ta kort på varandra när ni är nakna eller ligger
och hånglar. Spännande värre! Ha sex på en knasig plats.
I tvättstugan, utomhus eller i cykelförrådet. Det är härligt
eggande att riskera att bli påkommen.”³⁸

Ovanstående två citat är representativa för den bild av sexualitet som tidningarna förmedlar och samtidigt sexualiserar tidningarna läsarinna.

³⁵ Frida nr 1, 2004.

³⁶ Frida nr 10, 2004.

³⁷ Frida nr 14, 2004.

³⁸ Frida nr 14, 2004.

I Frida nr 15 görs det reklam för olika mobilbakgrunder. Av tjugo bilder är tre på barbröstadade män medan övriga bilder är på nakna kvinnor eller deras gigantiska bröst. Jag är inte helt säker på hur tidningen tänkte när de tog in den annonsen.

4.2.3 Analys

Trots att flicktidningarna genomsyras av sexualitet är denna sexualitet väldigt traditionell. Dels handlar det om en snäv heterosexualitet och också för att lyckan skall vara komplett behövs det en man. Och kvinnan skall förhålla sig passiv gentemot honom. Utgångspunkten för sexualiteten såsom den framställs i tidningarna blir då man/kvinna. Mannens sexualitet skildras som oproblematiserad. Han är alltid redo. Han har inga betänkligheter när det gäller pornografi och strippklubbar och det överläts å kvinnan att sätta gränser för honom. Män har behov som är självklara och kvinnan får anpassa sig och tillfredsställa dessa. Att kvinnan sedan uppmanas att "ta för sig" blir inte trovärdigt mot bakgrund av de traditionella värderingar och normer tidningen återger. Vidare blir den traditionella uppdelningen i manligt/kvinnligt aktivt/passivt väldigt tydlig. Mannen förutsätts alltid vara den som vill medan de unga kvinnorna får brottas med frågor hur man sätter gränser för denna sexualitet. Män har behov som är självklara och kvinnan får anpassa sig och tillfredsställa dessa. Objektrelationsteorin³⁹ även om heterosexualiteten inte problematiseras, styrker bilden av mannen som autonom med självklara behov och rätt att få dessa behov tillfredsställda.

Intervjupersonerna uppgav att det var främst heterosexualitet som åsyftades och att bilden av sexualiteten var motsägelsefull. Detta stämmer väl med diskussionen om heteronormativitet. Sexualiteten kan i likhet med genusrelationerna ses som hierarkiskt ordnad. Heterosexualiteten är den dominerande institutionen och maktordningen. Judith Butler hävdar att åskilda, heterosexuella genus är en del av det som socialiserar individer, d.v.s. gör de till fullvärdiga människor, inom den moderna västerländska kulturen.⁴⁰ Både uppgifterna från intervjupersonerna och från tidningarna bekräftar detta. Relationer som åsyftas i tidningarna är oftast heterosexuella och de båda parterna ligger nära varandra i ålder. Citatet om de hängslade kvinnorna⁴¹ är rätt intressant för att det osynliggör andra motiv till hängslandet förutom massmedial uppmärksamhet. Heterosexualiteten tas för given samtidigt som detta tydliggörs också när det handlar om homosexualitet. Genus är också en viktig del av

³⁹ Bjerrum Nielsen, Harriet & Rudberg, Monica. *Historien om flickor och pojkar. Könssocialisation i ett utvecklingspsykologiskt perspektiv*. (Lund 1991).

⁴⁰ Butler, Judith. *Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity*. (New York 1990).

skapandet och upprätthållandet av heterosexualiteten eftersom maskulinitet och femininitet är två olikheter som främjas och stärks eftersom de är förutsättningen för den heteronormativa ordningen.

4.3 Genusspecifika egenskaper

4.3.1 Intervjumaterialet

Det som uppfattades som typiskt för kvinnor som det framställdes i tidningarna var att bry sig om sitt utseende, ha rätt kläder, bry sig om hur män uppfattar en, vara snäll. Men samtidigt skulle man vara självständig, oberoende, individualistisk, icke-moderlig eller som en av tonårsflickorna uttryckte det: ”man skall vara girlpower”. En av intervjupersonerna påpekade att flicktidningarna genomsyrades av dubbelmoral. Det ena reportagen kunde uppmana till att vara dig själv medan det andra handlade om hur man gör för att bli cool. Vidare ansåg intervjupersonerna att kvinnor i verkligheten värnade om andra, var seglivade (detta eftersom de skulle föda barn), lät andra ta mer utrymme men i grund och botten var det inte så stor skillnad mellan män och kvinnor. Egenskaper som intervjupersonerna uppfattade som tidningarna skildrade som manliga var tuffhet, andra intressen såsom bilar, datorer och sport till skillnad från utseende. Intervjupersonerna tyckte att tidningarna skildrade männen nedvärderande som om de vore endast sexobjekt och till och med lite dumma. Intervjupersonerna menade att de inte påverkades av flicktidningarna utan att det främst var föräldrarna, syskonen och samhället som gjorde flickor till flickor. Detta skedde främst genom att föräldrarna behandlade flickor och pojkar olika. De menade vidare att de upplevde världen som rättvis. De upplevde inte att de diskriminerades på något vis på grund av deras kön. De tyckte även att killar hamnade i underläge ibland. Detta underläge kunde inte definieras.

4.3.2 Tidskriftsmaterialet

Flicktidningarna diskuterar ofta de olika relationer och relationsproblem kvinnor förmodas ha. Kvinnor konkurrerar med varandra om män, även om de är väninnor. De konkurrerar med varandra om utseende och skall jämföra sig med olika filmstjärnor och fotomodeller vars hela liv ägnas åt kroppens förfining. Nedanstående exempel illustrerar fint det ovannämnda:

⁴¹ Frida nr 1, 2004.

”Klarar vänskapen en kille?

Fråga 4

Helt ärligt, om du var singel och din bästis träffade en kille, hur skulle du reagera?

- a. Jag skulle helt klart bli avundsjuk och arg över att behöva dela hennes uppmärksamhet med någon annan.
- b. Jag skulle enbart tycka det var roligt, hon längtar så efter att träffa någon och det unnar jag henne verkligen.
- c. Svårt att föreställa sig. Det har ju alltid varit vi. Men det skulle nog inte vara helt smärtfritt.”⁴²

”Duger du- eller lider du av jämförelsesyndromet?

Bättre jobb, snyggare kropp och hur kan 'hon' träffa så bra killar när 'jag' bara går pånitar? Alla jämför vi oss med andra. Sluta med det! Och få på köpet ett bättre liv. Vi vet hur”⁴³

”Faller du för svin? Såger du skitstöveln foten!

Säger han 'Det är ditt fel att jag var otrogen' eller 'Du är precis lika knäpp som min förra tjej'? Varning! Du är ihop med en skitstövel!
Så här blir du av med honom.”⁴⁴

4.3.3 Analys

När det gäller genus specifika egenskaper under vilka även sexualitet och utseende finns, är det tydligt att dessa förmedlas genom att andra har förväntningar på att individen skall bete sig på ett sätt som är överensstämmande med dess kön. Flicktidningarna förmedlar dessa föreställningar, värderingar och normer och kvinnor påverkas av dessa. Det som uppfattades som typiskt för kvinnor som det framställdes i tidningarna var att bry sig om sitt utseende, ha rätt kläder, bry sig om hur män uppfattar en, vara snäll. Men samtidigt skulle man vara självständig, oberoende, individualistisk, icke-moderlig eller som en av tonårsflickorna uttryckte det: ”man skall vara girlpower”. Vidare ansåg intervju personerna att kvinnor i verkligheten värnade om andra, var seglivade (detta eftersom de skulle föda barn), lät andra ta

⁴² Frida nr. 1, 2004.

⁴³ Veckorevyn nr. 5, 2004.

mer utrymme men i grund och botten var det inte så stor skillnad mellan män och kvinnor. Egenskaper som intervjupersonerna uppfattade som tidningarna skildrade som manliga var tuffhet, intressen såsom bilar, datorer och sport till skillnad från utseende. Som ovanstående kommentarer visar lever genussystemet och frodas. Samtidigt som man hävdar att det inte finns några väsentliga skillnader mellan män och kvinnor hänvisar man till helt olika egenskaper som karaktäriserar män och kvinnor. Genom att göra på det viset osynliggör man den kvinnliga underordningen och den manliga överordningen. Dels genom att kvinnans område endast handlar om utseende och om att vara omsorgsinriktad och dels genom att mannen är normen. Detta visas genom att kvinnor konkurrerar med varandra om män och om utseende. Detta beror på att kvinnor inte identifierar sig med andra kvinnor utan med män eftersom det är på det sättet de får självkänsla. En av intervjupersonerna påpekade att flicktidningarna genomsyrades av dubbelmoral. Det ena reportagen kunde uppmana till att "vara dig själv" medan det andra handlade om hur man gör för att bli cool. Tolkningen kan bli: ja, du blir självständig och oberoende om du ligger så nära normen som möjligt.

Ovanstående beskriver också socialisationsprocessen. Hur individen internaliserar de rådande föreställningar, värderingar och normer om genus och förväntningar som finns på denna position. Flicktidningarna är, enligt mig, konservativa förmedlare av genusspecifika egenskaper. Kvinnan skall förutom att kontrollera sitt utseende även ägna sig åt bl.a. omtanke om andra, inredning, matlagning o.s.v. När tidningarna uppmanar till självständighet och oberoende är alltid oberoende från mannen det åsyftas. Alltså kvinnan ses ändå som kvinna och inte människa, skillnaderna mellan könen betonas och hon skall fortfarande bry sig mest om sitt utseende. Friheten reduceras till att vara ekonomiskt oberoende av mannen och bry sig om sitt utseende för sin egen skull.

⁴⁴ Veckorevyn nr. 11, 2004.

6. Sammanfattning och avslutande diskussion

Uppsatsens syfte har varit att visa hur genus skapas och upprätthålls genom en gruppintervju med tre tonårsflickor om deras förhållningssätt till s.k. flicktidningar och de budskap som förmedlas via dessa. De centrala frågeställningarna har handlat om vilka teman uppfattar intervjupersonerna i flicktidningar, hur förhåller de sig till dessa teman, hur påverkar dessa teman deras identitet. Kvinnlig underordning och manlig överordning har diskuterats i termer av hur individen internaliserar samhällets föreställningar, värderingar och normer om vad som är acceptabelt för kvinnor och män. Uppsatsen visar att traditionella föreställningar, värderingar och normer förmedlas av flicktidningarna. Intervjupersonerna förhöll sig till dessa föreställningar, värderingar och normer genom att inte tillmäta tidningarna alltför stor betydelse men samtidigt framkom att de trots allt påverkades. Empirin visar att patriarkatet reproduceras genom denna internalisering om kvinnan som annorlunda och fången i sin kropp samt att tonårsflickorna tolkar verkligheten utifrån de samhälleligt bestämda ramarna om manligt och kvinnligt. Samtidigt gör varje individ en egen tolkning av dessa ramar vilket gör att tolkningarna kommer att skilja sig åt. Detta beror på att man till en viss grad utsätts för olika föreställningar, värderingar och normer. Trots detta dominerar de genusspecifika föreställningarna.

Det finns något beklämmande över att den formella jämställdhetsideologin inte har fått större genomslagskraft. Men utifrån uppsatsens fokus på hur samhälleliga föreställningar, värderingar och normer internaliseras och därmed begränsar handlingsalternativen blir det inte underligt att det inte förhåller sig på något annat sätt. Samtidigt är det begränsande för individen att inte få utvecklas efter sina begåvningar utan istället bete sig på det genusspecifika sättet som förväntas av henne/honom. Detta gäller i synnerlighet kvinnor.

En av sakerna jag fann spännande var hur mycket åsikter och tankar intervjupersonerna hade om kvinnlighet och manlighet. De reflekterade över sig själva och det samhälle de lever i och de frågor jag ställde var inte nya för dem. Kanske visar detta på att på identitetsskapande är en social process och identitet något som ständigt omformas och förändras. Att det idag är lättare att förändra sin identitet kan bero på att vi lever i en modern värld där rörlighet i alla dess former premieras.

Socialt arbete är naturligtvis inte undandraget de företeelser som har diskuterats i uppsatsen. Socialarbetaren och klienten tolkar verkligheten utifrån de samhälleliga ramarna om manligt och kvinnligt och agerar utifrån dessa. Därför är medvetandegörande om manlig överordning och kvinnlig underordning av största vikt.

Källförteckning

Tryckta källor:

- Ambjörnsson, F. *I en klass för sig. Genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. Stockholm: Ordfront, 2004.
- Angelöw, B & Jonsson, T. *Introduktion till socialpsykolog*. Lund: Studentlitteratur, 2000.
- Barnard, A & Burgess, T. *Sociology Explained*. Cambridge: Cambridge University Press, 1996.
- Bjerrum Nielsen, H & Rudberg, M. *Historien om flickor och pojkar. Könssocialisation i ett utvecklingspsykologiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur, 1991.
- Butler, J. *Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge, 1990.
- Gothlin, E. *Kön eller genus*. Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning, 1999.
- Gradin, A. *Om kvinnors villkor på arbetsmarknaden*. (Proposition 84/85:130). Stockholm: Fritze, 1985.
- Gripsrud, J. *Mediekultur Mediesamhälle*. Göteborg: Daidalos, 2002.
- Hirdman, Y. "Genussystemet" i *Demokrati och makt i Sverige*. (SOU 1990:44). Stockholm: Fritze, 1990.
- Holm, G. *Public Texts/Private Conversations: Readings of a Teen Magazine from the Girls' Point of View*. Young Nordic Journal of Youth Research. Vol. 5. 1997.
- Holmberg, C. *Det kallas kärlek*. Göteborg: Alfabeta, 2003.
- Kvale, S. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur, 1997.
- Mead, H. G. *Mind, Self and Society*. Chicago: University of Chicago Press, 1934.
- Frida nr. 1, 2004.
- Frida nr. 2 2004
- Frida nr. 5, 2004.
- Frida nr. 10, 2004.
- Frida nr. 14, 2004.
- Veckorevyn nr. 4, 2004.
- Veckorevyn nr. 5, 2004.
- Veckorevyn nr. 11, 2004.
- Warner, M. *Fear of a Queer Planet. Queer Politics and Social Theory*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1994.

Internetbaserade källor: www.ne.se Sökord - socialisation

Bilaga 1. Intervjuguide

BAKGRUND

Intressen, familj, bostad, föräldrarnas arbeten

Tidningsläsning: vad? Favoriter? Hur ofta? Varför?

INNEHÅLLET I TIDNINGARNA

Vilka budskap uppfattar du?

Hur tolkar du dessa budskap? Reflektion över budskapet?

Hur tycker du människor framställs?

Hur tycker du kvinnor framställs?

Män?

Vilka egenskaper värdesätts hos människor?

Vilka egenskaper värdesätts hos en kvinna?

Hos en man?

Är det ett bra innehåll?

Påverkas man av innehållet?

Hur skildras skönhet?

Köper du produkter som finns i tidningarna?

Känner du igen dig själv i något som skrivs i tidningarna?

Hur skildras sexualitet? Kvinnlig? Manlig? Är det sant?